

TRO ELLER IKKE TRO

... et ateistisk supplement til kristendomsundervisningen

Hvorfor er der brug for et ord for ikk

NÅR MAN SKAL BESKRIVE sig selv, f.eks. på Facebook og andre sociale medier, tager man sjældent fat på alle de ting, man ikke er eller ikke gør: "Løber ikke på ski, drikker ikke kaffe, har ikke bil ..."

Vi foretrækker at fremhæve ting, der gør os til noget særligt i vores egne og forhåbentlig også andres øjne: "motionsløber, vegetar, katteelsker ..."

Alligevel er der situationer, hvor der ikke findes et særligt ord for det, vi gerne vil fortælle om os selv, og så må vi bruge ordet ikke.

For eksempel kan man være "ikkeryger": Før i tiden røg alle voksne, og så var det virkelig et særsyn ikke at ryge. Det samme gjorde sig gældende for religion, hvor der skulle en del mod til at erklære, at man ikke troede på det, alle andre troede på.

- Har du i film eller serier, der foregår i 1950'erne eller 1960'erne, set eksempler på, at ryge- og alkoholvanerne var anderledes dengang?
- Har du set film eller serier, der foregår i et miljø, hvor det er uacceptabelt ikke at være religiøs?
- Ville din familie acceptere, hvis du var religiøs?
- Ville din familie acceptere, hvis du var ateist?
- Hvorfor tror du, at det for nogle mennesker er problematisk at være erklæret ateist?

I oldtidens Grækenland, dvs. i årtusindet før vores tidsregning, var der også mennesker, der ikke troede på de dengang mange guder. Dem kaldte grækerne logisk nok for ateister, idet *a-* betyder *ikke*, og *theos* betyder "gud". Ordet benyttes også i vores tid om mennesker, der ikke tror på guder eller andre overnaturlige væsner.

Nogle ateister føler, at ordet har en negativ klang, og foretrækker at kalde sig eksempelvis *fritænker*, *skeptikere* eller med et engelsk låneord *brights*.

Når det bliver tilstrækkelig almindeligt at være noget, der engang var et særsyn, opstår der positive ord for det: Engang var det et særsyn ikke at være gift, men ordet *ugift* finder man i dag kun i kommunens ansøgningsblanketter.

- Hvad kalder folk sig i stedet for *ugift*?
- Kender du positive ord for *arbejdsløs*, *ikkeryger* eller *barnløs*?
- Undersøg hvad *the brights* betyder, og hvor ordet stammer fra
- Undersøg også hvad *naturalisme* betyder inden for filosofi

e at være religiøs?

Grader

DER ER FORSKELLIGE MÅDER at definere sig selv på, alt efter hvordan man tror eller ikke tror. I den mere ikke-religiøse afdeling kan man eksempelvis være:

Ateist – Mangel på troen om guder.

Agnostiker – Mangel på viden om guders eksistens, men er åben overfor gud eller flere, som man bare ikke endnu har oplevet eller set noget bevis for. Med bevis menes der videnskabelige fakta, så det er ikke nok at stikke agnostikeren en bibel eller en koran i hånden og sige "Her har du dit bevis".

Deist – Man går med til at verden er skabt og startet af en gud, men tror ikke på at guden blander sig i verdens gang. Hvis man kommer ud for ulykker eller onde handlinger, er det altså ikke guds straf, men tilfældigheder som konsekvens af hvordan verden er skruet sammen.

Humanist – Ikke-religiøs (sekulær) humanisme handler om menneskeværd, altså at mennesket i sig selv har en værdi, og at vi derfor har et ansvar overfor hinanden og et ansvar for at give vores eget liv mening.

- **Undersøg hvad agnosticisme og humanisme betyder, og hvor ordene stammer fra. Findes der mere end én slags humanisme?**

Når man taler om religion i en dansk sammenhæng, menes der ofte kristendom eller islam, altså tro på en almægtig, algod, skabende gud, der griber ind i verdens gang. Men der er selvfølgelig også mange andre måder at være religiøs, eksempelvis:

Polyteist – Man tror på flere forskellige guder, der har ansvar for forskellige aspekter af livet.

Spirituel monist – Man tror, at alt hænger sammen i en åndelig enhed, så alt har noget guddommeligt i sig.

Kosmisk dualist – Man tror på, at der er en ond gud, der har skabt verden, som er et dårligt sted, og en god gud, der frelser os ud af verden. Man kan se spor af denne religiøse retning i det nye testamente, hvor der for eksempel står "deres tanker har denne verdens gud blindet".

af ateisme

I visse religioner, kan man endda være ateist på den måde at forstå, at man ikke tror på nogen guder, men stadig tror på andre overnaturlige ting. For eksempel skal man tro på reinkarnation for at kunne betragtes som hindu eller buddhist, men man kan i princippet afvise troen på guder.

- **Kender du andre måder, folk kan være religiøse på?**
- **Hvad er din holdning til, at nogle mennesker blander elementer fra forskellige religioner til en individuel religiøsitet?**

Har man ingen hvis man ikke har gud?

DU KENDER SIKKERT NOGLE af de love, der styrer Danmark. For eksempel Straffeloven, som beskriver de handlinger, man normalt kalder for forbrydelser. Love udstedes af politikerne, hvilket i Danmark vil sige Folketinget.

Men mennesker styres også af et andet sæt regler, der ikke er udstedt af politikere: moralske regler. Moral er det samme som "god opførsel", så hvis dine forældre eller din lærer bebrejder dig din opførsel, siger de altså i virkeligheden, at du overtræder moralske regler.

Det er bare ikke sikkert, du er enig i deres moralske regler!

Moral er forskellig fra land til land, og inden for et land og på tværs af landegrænser findes der subkulturer med andre moralske regler. Hvert eneste menneskes moral er i virkeligheden en smule forskellige fra alle andres, og moral ændrer sig med tiden. Hvis du ser gamle danske film, vil du måske undre dig over de regler, som personerne anstrenger sig for at opfylde.

Moralske regler er næsten altid strammere end de regler, der står i landets love, men en subkultur kan sagtens have slappere regler, f.eks. at det i visse situationer er i orden at stjæle eller begå hærværk.

- Giv eksempler på subkulturer, som du selv tilhører
- Giv eksempler på særlige regler i "dine" subkulturer, der er strammere eller slappere

regler

Overtrædelse af landets love kan medføre straf i form af bøde eller fængsel, men politiet hverken kan eller må forfølge overtrædelse af moralske regler. Til gengæld oplever mennesker, der opfører sig umoralsk over for andre, som regel at blive "frosset ude". Blivende venskaber og forretningsforhold forudsætter altså moralsk opførsel. Men hvilken moral?

Moral med tro

ALLE NUTIDIGE RELIGIONER indeholder et sæt moralske regler, der i nogle tilfælde er yderst detaljerede anvisninger på, hvordan en troende skal leve sit daglige liv. Forskere mener, at de tidligste samfund af jægere og samlere (stenaldermennesker) havde moralske regler, der ikke var en del af religionen. Religionen beskrev blot, hvordan man troede verden hang sammen.

Moral blev ifølge disse forskere først en del af religionerne, da menneskerne var blevet bofaste og begyndte at dyrke landbrug. Det betød, at samfundene blev så store, at alle ikke længere kendte alle. Politi og domstole blev først opfundet meget senere, så det var altså nødvendigt at true folk med gudernes straf i dette eller det næste liv for at få dem til at opføre sig ordentligt. I dag har vi politi og domstole til at tage sig af forbrydelser, men moralske regler spiller stadig en vigtig rolle.

- **Jødedom, kristendom og islam er eksempler på lovreligioner**
Kender du nogle religiøse love derfra?
- **Giv eksempler på moralske regler fra din hverdag, der er strengere end reglerne i Danmarks love?**

Moral uden tro

TROENDE HÆVDER TIT, at religion er nødvendig for at holde sammen på samfundet. De begrundet det med, at de moralske regler ikke ville kunne eksistere uden religionen til at bakke dem op.

Som nævnt har moral nok ikke altid været en del af religion. Mange mennesker i vores del af verden er ikke troende men opfører sig alligevel moralsk. Der findes også troende mennesker, der opfører sig umoralsk, så måske hænger religion og moral alligevel ikke tæt sammen?

Ateister er ganske moralske mennesker – ellers ville de ikke kunne fungere som vellykkede borgere i samfundet. Mange ateister har startet deres tilværelse som medlemmer af et trossamfund og har været gennem en personlig udviklings-proces, før de brød endeligt med religionen. Det betyder, at de ofte har været gennem flere og dybere moralske overvejelser end den gennemsnitlige troende.

- **Forestil dig at Bibelen ikke indeholdt de ti bud. Tror du, at mennesker ville slå hinanden ihjel, hvis der ikke stod noget i religionen om, at det var forbudt? Begrund dit svar.**
- **Læs teksten til John Lennons "Imagine". Gør rede for, på hvilke punkter man kan tale om, at det er en ateistisk verden, han vil have os til at forestille os. Analysér, hvilke konsekvenser det ifølge teksten ville få, hvis alle var ikke-religiøse. Hvilke betydninger vurderer du selv, at det ville få, hvis alle mennesker var ikke-religiøse. Begrund dine svar**

Etik

NOGLE GANGE ER DU MÅSKE stødt på ordet etik, der tit nævnes i forbindelse med moral, som om ordene betyder det samme. Etik har imidlertid en mere overordnet betydning og benyttes om de teoretiske overvejelser, der fører frem til en given moral. Nogle af de store filosoffer som Hegel, Hume, Kant, Kierkegaard, Marx og Mill har udledt deres moralske regler fra nogle grundlæggende principper, som man kan være enig eller uenig i. Det kan f.eks. være, at man ikke må skade andre, eller at alle har ret til et liv i tryghed.

Mange moralske regler bygger ikke på etiske overvejelser men er simpelthen opstået, fordi de engang har tjent et formål og måske stadig er nyttige.

- Giv eksempler på moralske regler fra din hverdag og prøv at begrunde det formål, de engang har tjent eller stadig tjener
- Overvej hvorfor der ofte gælder en norm om, at piger er "billige", hvis de har været sammen med mange drenge, mens drenge ikke kaldes "billige", hvis de er sammen med mange piger. Afhænger disse moralske regler af, om man er troende, og i så fald hvilken religion man tilhører?

Ofte stillede sp

Holder ateister så ikke jul?

Man kan sagtens holde jul uden at tro på hverken julemanden eller på, at det er Jesus' fødselsdag. Ordet jul er et gammelt nordisk ord, der betegner det førkristne ritual med at feste ved solhverv. Kirken forsøgte i sin tid at få indført ordet kristmesse ligesom på engelsk, men julen er for stærk en tradition til at skifte navn.

Kan man gå i kirke, hvis man ikke er medlem af folkekirken?

Der er ikke nogen dørmand, der står og holder ikkemedlemmer ude af kirken, hvis man eksempelvis skal til nogens bryllup.

Det er nok de færreste erklærede ateister, der siger trosbekendelsen. Til gengæld er der ateister, der modtager nadveren, simpelthen fordi det for dem er en morsom tanke at spise sin gud. Det har ført til den årlige internationale "Everybody Bake Jesus Day", som især den katolske kirke er fornærmet over.

Ørgsmål

Hvem snakker ateister med, når de har det svært i livet?

De fleste ateister har heldigvis ven ner, og dem kan man sagtens tale med om sine problemer. Det praktiske ved ens venner er også, at de kender én.

Hvorfor arbejder ateister så ikke på helligdage?

Fordi det er rart at holde fri og være sammen med ens familie og venner. Selvom man ikke tror på, at der er en gud, der bliver sur på en, hvis man arbejder hele påsken, kan det godt være, at der er en kæreste, der bliver sur.

Er ateister ikke bange for at komme i helvede?

Når man ved, at der ikke findes noget helvede, er man heller ikke bange for at komme derhen.

Når man ikke tror på et liv efter døden, ligger man så bare nede i graven og laver ingenting?

Hvis man ikke tror på et liv efter døden, er der altså kun det her liv.

Tror I virkelig på dinosaurer?

De ting der er blevet bevist

betragter vi som viden. Overnaturlige ting, fænomener der ikke kan bevises, betragter vi som overtro. Eksempelvis en gud, der kan forvandle sig til sin egen søn, som igen kan forvandle sig til et brød. Mange kulturer, mange fænomener.

Hvis ateisme er en tro

AT BRUGE UDTRYKKET "ateisme" er grundlæggende forkert. Blot fordi ateister ikke tror på en gud, gør det dem ikke til en ensartet gruppe med fælles holdninger, hvilket normalt er kendetegnende for en -isme.

Links

ateist.dk
humanistisksamfund.dk

Communities

facebook.com
ateistiskselskab.dk
venganza.org
atheistkalliance.org

Information

biblen.info

Dette hæfte er udarbejdet af

Ida Partoft og Kurt Bilsbo.

© Ateistisk Selskab 2013 / 2014

Grafik: Ole Bertelsen

Hæftet må ikke kopieres i kommercielt øjemed
men kan frit kopieres til undervisningsbrug.

Se mere på www.ateist.dk

Bestil gratis et professionelt trykt
klassesæt på info@ateist.dk.
Skriv "Skoletjeneste" i emnefeltet.

Bestil samtidig gratis folderen
»Er du klar til at blive konfirmeret?«

**ATEISTISK
SELSKAB**